

## Böjt 5. vasárnapja (Judica)

► Zsid 9,11–15

### Krisztussal másokért

#### *A vasárnap jellege*

A mai vasárnaptól kezdődően fokozatosan előtérbe kerül Krisztus szenvedéstörténete. Éppen ezért ennek a vasárnapnak többféle elnevezésével találkozhatunk. Az egyik elnevezés, amelyet mi, evangélikusok is használunk, Judica vasárnapja, amely az istentisztelet kezdő, bevezető zsoltárjának soraihoz kapcsolódik: „Ítéld meg, Istenem...” (Zsolt 43,1)

Passióvasárnapnak is hívjuk a mai vasárnapot, amely utal a szenvedéstörténet kezdetére és arra az útra, amely megváltó Krisztusunkra várt. Ezen az úton igyekszünk őt lélekben, imádságban, elmélyültebb bűnbánatban követni.

Találkozhatunk a „szemek böjtje” kifejezéssel is, főleg katolikus testvéreinknél, mivel a böjti időszak ezen szakaszában a templomokban az oltárképet és a feszületet letakarják.

Erdélyben ismeretes a „szenvedés vasárnapja” (dominica passionis) elnevezés. Több helyen még ma is fekete ruhát öltenek a hívek, és úgy mennek templomba, illetve előkerülnek azok a szőttések, kézimunkák, amelyek ilyenkor, az élet és halál napjain használatosak. Bár a fekete színű hímzés a domináns, szemünk mégis a fehérséget, a fényt, a világosságot keresi, Isten földi jelenlétének jeleit, mely számunkra Jézus Krisztus.

#### *Amit a levélről tudni kell*

A Zsidókhoz írt levél szerzője mind ez idáig ismeretlen. Mondhatni, hogy e levél az Újszövetség egyik legtitokzatosabb irata, ugyanis a szerző sehol sem utal önmagára, jöllehet tagadhatatlanul apostoli tekintéllyel szól. Az egyetlen személyes utalást 13,23-ban találjuk, amelyből kiderül, hogy a szerző személyesen ismerte Timóteust, Pál apostol munkatársát. Feltételezhető, hogy a szerző ismerte a címzetteket, és viszont, ezért nem volt szükséges a bemutatkozás.

A levél nyelvezetéből kitűnik, hogy a szerző egyaránt otthonosan mozgott az Ószövetség, illetve a görög nyelv ismeretében, valamint jól ismerte az áldozati rendszert. Sokáig, a reformáció koráig tartotta magát az a nézet, miszerint ezt a levelet is Pál apostol írta,<sup>1</sup> bár a keresztény ókorban többen megkérdőjelezték a páli szerzőséget. A fő ellenérv az volt, hogy a levél felépítésében és nyelvezetében is eltér Pál jellegzetes nyelvhasználatától. Inkább prédikációnak tekintették, mint levélnek, és hiányolták a Pálra oly jellemző köszöntési formát, illetve a 2,3-at hozzák fel annak bizo-

<sup>1</sup> A páli szerzőség elfogadásának legfontosabb dokumentumai a 397-es hippói és a 419-es 6. karthágói zsinat álláspontja, illetve képviselői: Muratori-kánon, Tertullianus, Cyprianus, Jeromos, Euszebiosz, Augustinus.

nyítására, hogy a szerző nem volt Jézus életének szemtanúja, mert azokra hivatkozik, akik „halották” az Úr által hirdetett üzenetet. Mindezekkel szemben a keleti egyházak mindmáig vallják Pál szerzőségét, illetve az ellentétek feloldásaként elfogadhatónak tartják, hogy az irat szerkesztésében közreműködött Pál valamelyik munkatársa.<sup>2</sup>

A levél címzettjei ismeretlenek, valószínűleg keleti, többnyire zsidókból lett keresztényeknek íródott, a levél keletkezési helye pedig Itália, azon belül pedig Róma.<sup>3</sup> Keletkezési ideje is bizonytalan, hiszen ha elfogadjuk a páli szerzőséget, akkor a levél keletkezését valahova az apostol két fogsága közötti időre tehetnénk (kb. i. sz. 65 körül). A páli szerzőséget megkérdőjelezők nagyjából 60–90 közé teszik a keletkezést. A korai keltezés mellett az a meglátás szól, hogy a szerző nem beszél a jeruzsálemi templom pusztulásáról (i. sz. 70). CARSON és MOO (2007, 597. o.) szerint az adatok nagy része a 70 előtti időpontra mutat.

A levél célja: egyértelműen egy olyan gyülekezetnek szól, ahol a hívó előljárók nagy része már elhunyt, és a jelenlegi gyülekezet immár megtapasztalta az üldözést, amelyben elvesztették javaikat, illetve életük is veszélybe került. Ezért aztán sokan „meglankadtak”, elbizonytalanodtak, és felmerült annak a veszélye, hogy egyesek visszatérnek az ószövetségi szertartások gyakorlatához. Az irat Jézus Krisztus földi és mennyei szolgálatának azon jellegzetességeit helyezi előtérbe, amelyekkel a Krisztusban hívőket bátoríthatja, illetve aktuális helyzetükre megnyugtató, ám egyben intő tanítást nyújt.

## A kijelölt igeszakasz

11. vers: Ő az, aki mint a jövőendő javak főpapja a nagyobb és tökéletesebb sátoron át jelent meg – jól

<sup>2</sup> Munkatársként említik Lukácsot, Barnabást, Apollóst, de gondolnak Akvilára és Priscillára, sőt Római Kelemenre is.

<sup>3</sup> Zsid 13,24-re hivatkozva Rómába helyezik a levél keletkezési helyét. Római Kelemen írásai szerint a levél itt kezdett el először terjedni. A szerző valószínűleg az itt élők üdvözlését közvetítette a címzetteknek.

ismert kép a zsidóságban, hiszen Ézsaiás 63,19-re is utalhat a szerző, miszerint a nép óhajtvá várta az Isten szabadítását: „Bárcsak szétszakítanád az eget, és leszállnál...” Ez Jézus Krisztusban beteljesedett, és benne valami egészen páratlan dolgot kaptunk mennyei Atyánktól. Az ószövetségi kultusz papja évente csak egyszer mehetett be a szent sátorba (a Szentek Szentjébe), hogy ott áldozatát bemutassa. Ezzel szemben a Krisztusban kapott új szövetség megnyitotta számunkra az Atyához vezető utat.

12. vers: Tulajdon vérével (δὴ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος) szerzett váltságot a benne hívőknek. A vér, mely szinte egyenlő az élettel, mint metafora fontos szerepet játszott az Ószövetségben. A Sínai-szövetség megkötése áldozatbemutatással zárult. Az áldozati állat vérének felét a szövetség könyvének felolvasása és a nép ígérete után Mózes ráhintette a népre (2Móz 24,8). Ez a vér összekötötte Istent és a népet, s megpecsételte a szövetséget. Az új szövetség Krisztus áldozatán alapul. Az ő kiontott vérén váltattunk meg (1Pt 1,18k). Ahogyan az első szövetséget a vér léptette életbe (Zsid 9,18–20), ugyanúgy az új szövetséget is. Jézus a szerzési igékben saját vérének nevezi a szövetség vérét (Mk 14,24; Mt 26,28). A Krisztus véréről való beszéd az ő engesztelő áldozatának, halálának és feltámadásának erejét hirdeti. Őbenne megszűnik az ember és Isten közötti szakadék. Áldozata egyszeri és megismételhetetlen, üzenete örök érvényű. Ebből az erőből részesedik a gyülekezet az úrvacsorán keresztül, ha hittel vesszük magunkhoz Krisztus testét és vérét (1Kor 10,16). Ismerősen csenghet a véradásra buzdítás szlogenje: Életet ad, aki vért ad!

13. vers: a καθαρίζω ige jelentős: tisztává tenni – ebből származik a katarzis szavunk (megtisztulás, megszabadulás, lelki megrendülés, melyet tiszta lelkiállapot követ). A háztartásban sokszor használunk folttisztítót. Ha makacs szennyeződéssel találkozunk, csak bekenjük a foltot ezzel a csodaszerrel, várunk pár percet: volt folt, nincs folt. A szóban forgó anyag megtisztult. Jó lenne, ha életünk „foltjait” is ilyen egyszerűen el tudnánk tüntetni. Ezt egyedül Krisztus vére, áldozata tudja lemosni, eltörölni.

14. vers: Krisztus áldozatának kettős jelentősége van: egyfelől megtisztítja a benne hívőt a holt cselekedetektől, illetve szolgálatra (λατρεύειν) indít bennünket. Teszi mindezt az örökkévaló Lélek által (ὁς διὰ Πνεύματος). Krisztus áldozatának komolyanvétele tesz minket alkalmassá arra, hogy Istennek tetsző életet éljünk.

## Vázlat

### 1. Áldozat: Krisztusé és a mienk

Az áldozat fogalma velünk él a mindennapjainkban. Naponta hallunk áldozatokról: baleseti áldozatokról, terrorcselekmények áldozatairól, családok áldozatairól. Amikor e sorokat írom, hangos a sajtó, a média a Szőlő utcai javítóintézetben történt eseményektől, visszaélésektől; tömegek kívánnák, hogy bűnhődjenek az elkövetők, kapjanak elégtételt az áldozatok.

De sokszor esünk abba a hibába is, hogy magunkat tekintjük áldozatnak: amikor fáradozunk családtagjainkért, gyülekezetünkért, általában olyan ügyekért, amelyekért esetleg szájhúzogatóssal vagy nem szívesen cselekszünk. A mi áldozathozatalunk azonban aligha hasonlítható Krisztus keresztségéhez.

### 2. Mitől tisztít meg Krisztus áldozata?

Milyen szerepet játszik Krisztus áldozata egyéni életünkben? Jézus értünk jött e világba, értünk szenvedett és halt meg a Golgota keresztfáján. Áldozata nemcsak nagypéntektől nagypéntekig tart, hanem mind a mai napig. Ennek az áldozatnak köszönhetően van szabad utunk a mi menygyei Atyánkhoz. Nincs immár szükségünk közbenjáróra, hanem mi magunk személyesen is fordulhatunk Istenhez. Nemcsak adott időben vagy csak bizonyos személyeknek szabad lelki gyógyulás, megtisztulás után vágyakozni, imádkozni és meghallgatásra találni, hanem bárki részesülhet a bűnbocsánat örömeiben. S nemcsak évente egyszer, hanem újra meg újra.

### 3. Mi célból történik mindez?

Krisztusért Isten gyermekei lehetünk. A Krisztusban elhívottak „elnyerik az örökkévaló örökség ígértét”. Mindezt pedig nem a mi érdemeinkért, áldozathozatalunkért, jó magaviseletünkért kapjuk, hanem csakis Jézus érdemeiért. Kérdés csak az, hogy hiszszük-e ezt. Az „örökkévaló örökség” odaítélésekor számítani fog, mint ahogy most is, hogy hiszed-e a Krisztust. Látszik-e életeden, hogy Krisztust valód Uradnak? Az ő tanítása szerint éled-e mindennapjaidat? Tudsz-e az ő szeretetével szeretni, lehajolni az elesettekhez, nélkülözőkhöz? Csak addig van lehetőségünk a krisztusi szeretettel élni és szolgálni ebben a világban, amíg tart a földi életünk. A böjti időszak többek között arra is lehetőséget ad, hogy magunkba nézzünk, változtassunk szokásainkon, hozzáállásunkon, és Isten Szentlelkének segítségével mind jobban és jobban erősödjünk meg a benne való hitünkben. Mert csak így kérhetjük majd félelem nélkül – a zsol-táros szavaival – Istent: „Ítéld meg, Istenem, és ments meg engem, mert te vagy oltalmazó Istenem...”

## További javaslatok az istentisztelethez

Énekek

EÉ 192, 199, 370

## Illusztrációk

### GONDOLAT

„Igazi szeretetre csak az képes, aki hajlandó áldozatot hozni.”

Gary Chapman (1938–) amerikai író, párterapeuta

Egy ismeretlen szerző pontosan felvázolta, hogy az ember mennyi mindent vehet, de ha valami igazán értékeset, maradandót szeretne, akkor semmit: Pénzért vehetsz házat, de otthont nem.

Pénzért vehetsz órát, de időt nem.

Pénzért vehetsz ágyat, de alvást nem.

Pénzért vehetsz könyvet, de tudást nem.  
 Pénzért vehetsz gyógyszert, de egészséget nem.  
 Pénzért vehetsz pozíciót, de tekintélyt nem.  
 Pénzért vehetsz vért, de életet nem.  
 Pénzért vehetsz feszületet, de hitet nem.  
 Vehetsz vallásos szertartást, de üdvösséget nem.

VERS

Reményik Sándor: *Fekete vasárnap*

Fekete vasárnap: ez nagy küzdelem volt.  
 És végveszedelem.  
 De mégis,  
 De mégis  
 Ünnepe volt, ha sötét is.  
 Nagy, fekete vasárnap.  
 Mert tudtam: vagy győzők, vagy meghalok.  
 S most jönnek, újra jönnek  
 Jaj, a régi napok,  
 A szürke, tövises hétköznapiak.  
 Pedig, ha most nem fordul,  
 Most nem fordul a szél  
 S meg nem fordul vele az életem,

Gyökeresen és tökéletesen,  
 Ha jószág, tisztaság,  
 Békesség és erő  
 Új, szent forrása szívemből nem fakad:  
 Ó, akkor jobb lett volna,  
 Ha ezt a rózsakeresztet  
 Ágyam helyett síromra szórták volna,  
 S pihennék föld alatt.

### Felhasznált irodalom

- ALEXANDER, Pat – ALEXANDER, David (szerk.) 2009. *Kézikönyv a Bibliához*. Scolar, Budapest.
- BARTHA Tibor (szerk.) 1967. *A Szentírás magyarázata. Jubileumi kommentár*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Debrecen.
- CARSON, D. A. – MOO, Douglas J. 2007. *Bevezetés az Újszövetségbe*. Ford. Greizer Miklós. KIA, Budapest.
- GERŐFINÉ BREBOVSZKY Éva 2020. *Intertextualitás és bibliaértelmezés a Zsidókhöz írt levél alapján*. Hermeneutikai Kutatóközpont, Budapest.
- LAUB, Franz 1999. *Hebräerbrief*. Katolisches Bibelwerk, Stuttgart.
- RISSE, Mathias 1987. *Die Theologie des Hebräerbriefs*. Mohr Siebeck, Tübingen. (WUNT 41.)

■ BLÁZY ÁRPÁDNÉ